

TRNKOVÉ Z KŘOVIC: KRÁTKÝ VZESTUP ZAPOMENUTÉHO RODU*

Jan Županič (Praha)

The Trnkas of Křovice: The Short Rise of a Forgotten Family

Abstract: Changes in the social status of the elites have been relatively well-mapped in the case of the families of the higher nobility, more rarely also for some better-off knightly families. Nevertheless, research has ignored the fates of the noble families that did not settle in the country but were tied to (mainly royal) towns and that completely blended in the 18th and 19th centuries with the local dignitaries and ceased to use their aristocratic attributes, especially nobiliary particles.

Keywords: nobility – Habsburg monarchy – elites

Trnkové z Křovic nepatří mezi známé české šlechtické rodiny. Ba přímo naopak. Společenský status jejich členů nikdy nepřekročil hranice královských měst, nenacházíme mezi nimi vlivné úředníky ani velké boháče. Z dnešního úhlu pohledu Trnkové představovali klasické reprezentanty vyššího středního stavu, což ale nic nemění na tom, že po určitou dobu náleželi k elitám dvou českých královských měst, Prahy a Tábora.

Stejně jako u řady jiných rodů, je i původ Trnků neznámý. Z pomyslného přítmi dějin se vynořuje teprve na konci 16. století jistý Jan Trnka, který na konci 16. století působil ve službách Michala Španovského z Lisova (†1601) jako úředník v Miličíně. Tento statek dříve patřil pánům z Rožmberka, ale z důvodu extrémního zadlužení musel po smrti Viléma z Rožmberka (1535–1592) jeho bratr a nástupce Petr Vok (1539–1611) začít rozprodávat rodové statky a na Miličín přišla řada již roku 1593. Novým vlastníkem panství se stal 23. března téhož roku rytíř Michal Španovský z Lisova, tehdy již přední protestantský politik a od roku 1575 dokonce nejvyšší písař a královský rada.¹

Bohužel se miličínské matricy dochovaly až od roku 1651² a archiv velkostatku Mladá Vožice, jehož součástí později miličínské panství bylo a kde se nacházejí písemnosti od roku 1620, není zpracován.³ Proto není možné říci, zda rodina Trnků pocházela z tohoto regionu, nebo zda si Jana přivedl Michal Španovský coby svého poddaného do Miličina odjinud. Vzhledem

ke konfesi vrchnosti je pravděpodobné (ale nikoli jisté), že byl nekatolíkem.⁴ Nepochybně však je, že se coby panský úředník osvědčil, těšil se přízni svého pána a disponoval určitým (nikoli zanedbatelným) majetkem. V roce 1595 byl totiž rytířem Španovským spolu s manželkou Annou a syny Václavem, Matějem, Michalem a Janem propuštěn z poddanství.⁵

Podrobnější informace o životě Jana Trnky nejsou známy. Zdá se, že v Miličíně zůstal i poté, co panství synové Michala Španovského roku 1600 prodali Evě Kaplířové ze Sulevic rozené Radimské ze Slavkova.⁶ O jeho významu svědčí i skutečnost, že se jeho aktivity neomezovaly jen na miličínský region. Je vysoce pravděpodobné, že měl jisté vazby i k české metropoli, protože právě odtud pocházel jeho znak a přídomek. Dne 9. června 1603 totiž císař Rudolf II. udělil staroměstskému měšťanovi Adamu Cybickému predikát z Křovic a následující erb:⁷ *V modrém štítě na zeleném pahorku zlatý dubový keř o třech větvích. Na štítě spočívá korunovaná kolčí přílba s modro-zlatými přikrývadly. Klenotem je pahorek s keřem ze štítu.* Někdy po tomto datu přijal Cybický ke svému znaku a přídomku právě Jana Trnku, který tím získal nárok na šlechtické atributy.

Tento krok, tzv. erbovní strýcovství, představoval zvláštní součást předbělohorského právního řádu. Spočívalo v tom, že stávající nositelé erbu a predikátu (ať již pocházející ze starých rodin, či nově nobilitovaní) písemně povolili jejich užívání další osobě, která tímto krokem získávala jejich pří-

* Tato studie vznikla v rámci Výzkumného záměru Progres Q09.

¹ Miličínské panství bylo součástí velkého panství Choustník, ze kterého jej z důvodu prodeje opětovně vyčlenil až Petr Vok z Rožmberka. V Miličíně se tehdy nacházela i šlechtická rezidence, panský dům zničený požárem roku 1749. Srov. SEDLÁČEK 1995, s. 237. Michal Španovský z Lisova zastával již v letech 1570–1575 úřad podkomořího věnných měst. Na konci života trpěl vážnou psychickou poruchou a na úřady rezignoval.

² SOA Praha, Matricy, M 26-4/1, římsko-katolická farnost Miličín, matricy narozených 1651–1660.

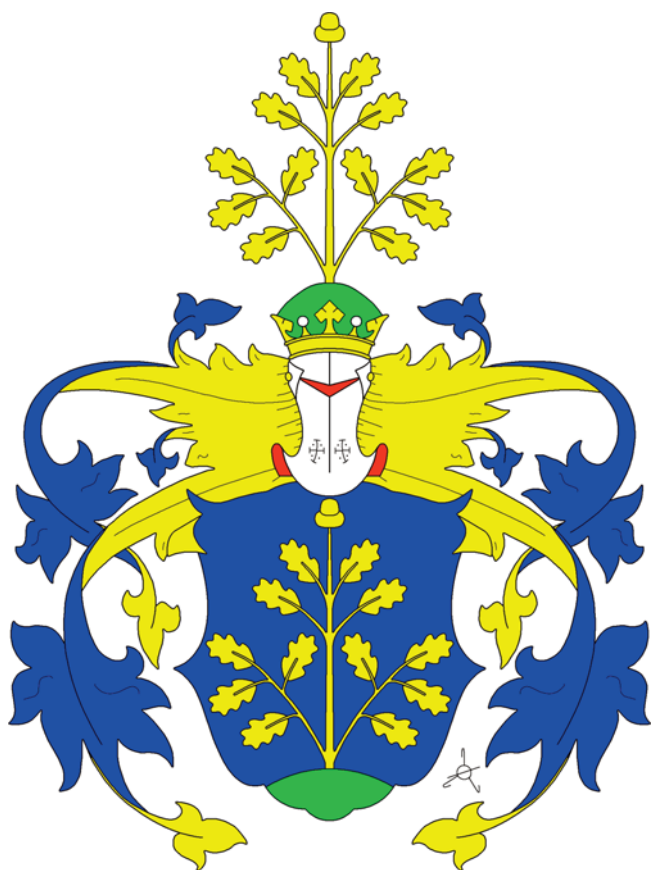
³ SOA Třeboň, velkostatek Mladá Vožice. Fond má rozsah více než 64 běžných metrů, ze kterých bohužel dosud nebylo zpracováno (a tím pro výzkum zpřístupněno) nic.

⁴ Minimálně dva z jeho synů, Václav a Jan, se ale později hlásili ke katolictví a Jan dokonce velmi horlivě. Viz níže.

⁵ SEDLÁČEK 1906, s. 777.

⁶ Když se jeho syn Jan později usadil v Praze, bylo u jeho jména uvedeno, že přišel z Miličina u Mladé Vožice. Není však jisté, zda se jedná o místo jeho bydliště, nebo jen místo narození. LÍVA 1937, s. 32.

⁷ NA, Sal 12b, fol. 760–760'. A. Sedláček chybně uvádí jeho jméno jako Čibuzský (SEDLÁČEK 1925, s. 655).

Obr. 1. Erb udělený spolu s predikátem „z Křovic“ 9. června 1603 Adamu Cybickému, ke kterému byl přijat Jan Trnka. Tentýž znak byl jeho synům, Janovi a Václavovi Trnkům z Křovic, potvrzen listinou Ferdinanda II. z 30. ledna 1629. Kresba: Michal Fiala.

domek (nikoli příjmení) a znak. Po právní stránce šlo o jakousi quasi adopci předstírající spřízněnost s adoptující osobou (erbovním strýcem), ovšem bez dalších konsekvencí (nárok na dědictví apod.).⁸ V každém případě šlo o závazný právní krok, který bylo třeba potvrdit sepsáním listiny potvrzené podpisy a pečeti několika svědků. Již v 15. století bylo zvykem, že takový krok ještě svou konfirmací posvěcoval také panovník, protože bez jeho souhlasu nemělo erbovní strýcovství platnost.

Královská konfirmace mohla mít dvě podoby. Finančně méně nákladné bylo, pokud vladař pověřil některého člena stavovské obce, aby o přijetí a panovnickém potvrzení učinil relaci (zápis) do desk zemských. Nákladnějším, ovšem výrazně prestižnějším způsobem stvrzení takového kroku bylo vydání

samostatného panovnického majestátu, obvykle i s vymalovaným erbem. Tím se dostával adoptovaný na úroveň adoptujícího a získával jistotu, že jeho právo na erb a titul nebude ohroženo. Ať již se „erbovní strýc“ rozhodl pro jakoukoli z obou možností, šlo o výrazně levnější variantu, než představovalo udělení znaku. Za konfirmaci totiž byla požadována nižší taxa než za nobilitaci.⁹ Zdá se ale, že tento postup nebyl ve všech případech dodržen. Rozhodně to byl případ Jana Trnky, který v důsledku adopce sice získal znak a přídomek, nikdy si je ale nenechal královskou kanceláří konfirmovat.¹⁰

Erbovní strýcovství neznamenovalo, že by k erbem přijatý jedinec zároveň získal společenské postavení původního vlastníka znaku a přídomek. Jak konstatoval *Řád stavu rytířského a vladycckého* schválený zemským sněmem roku 1609, pro příslušnost k rytířskému stavu bylo kromě držby erbem (a predikátu) nezbytné především absolvovat standardní přijímací proceduru na zemském sněmu.¹¹ Erbovní strýcovství zaniklo náhle v důsledku pobělohorských politických změn. Roku 1629 jej Ferdinand II. postavil pod svoji kontrolu a podmínil svým výslovným souhlasem. Tato podmínka takřka okamžitě přivedla zánik instituce a její nahrazení klasickou panovnickou nobilitací.¹²

O dalších osudech Jana Trnky bohužel nevíme vůbec nic. Neznáme datum jeho úmrtí a nevíme ani, kam po odchodu ze služeb Španovských z Lisova odešel. Možná zůstal v Miličíně, ale není vyloučeno, že se usadil v Táboře, kde později žila jedna linie jeho potomků.

Z pomyslného přítomného dějin se po propuštění Trnků z poddanství roku 1595 jako první z rodu vynořuje až na konci druhé dekady 17. století Janův (zřejmě nejmladší) syn Jan. Ten 12. listopadu 1618 koupil za 650 kop grošů míšeňských na Novém Městě pražském dům č. p. 173 zvaný tehdy U Vopičků (později podle svého vlastníka U Trnků) a ve stejném roce získal i zdejší městské právo.¹³ Při udělení měšťanství bylo uvedeno, že přišel z Miličina u Mladé Vožice,¹⁴ což však neznamenovalo, že by tam do té doby žil. Právě naopak. Můžeme předpokládat, že v hlavním městě království již nějakou dobu pobýval, ovšem zřejmě v nájmu, protože někdy po roce 1611, kdy na český trůn zasedl Matyáš Habsburský, získal místo úředníka apelačního soudu. Můžeme proto předpokládat, že měl vyšší vzdělání, i když nabytí univerzitního titulu u něj není doloženo. Někdy v této době se také oženil a měl děti.¹⁵ Zřejmě právě působením v úřadu se domohl určitého majetku, který mu umožnil získat vlastní nemovitost a s ní i měšťanské právo.

A zde se dostáváme k nejzajímavější části života Jana Trnky. Stejně jako v případě řady jiných, i jeho osud zásadním způsobem ovlivnilo české stavovské povstání. Přestože se později snažil vystupovat jako rozhodný stoupenec habsburské

⁸ Významný rozdíl spočíval v tom, že přijetí za erbovního strýce nezakládalo *ipso facto* nárok na dědická práva po adoptující osobě, co je jinak jeden z hlavních charakteristických znaků adopce. Srov. STARÝ 2017, s. 249.

⁹ FIALA 1993, s. 5.

¹⁰ Tato situace nebyla nijak vzácná. Zřejmě erbovním strýcovstvím získal šlechtické atributy i měšťan Starého Města pražského Václav Voříkovský z Kundratic (†1641). Přídomek „z Kundratic“ byl spolu s erbem přitom panovníkem udělen (27. 7. 1604) jen Josefu Markovi, Václavu Kundrátovi a Janu Altovi. Srov. FIALA 1994, s. 27; ŽUPANIČ – FIALA 2001, s. 50.

¹¹ KLECANDA 1928, s. 85–87.

¹² BRŇOVJÁK 2015, s. 32.

¹³ V Berní rule 1653/54 jsou jako vlastníci připomínáni sirotci po služebníkovi při apelacích Janu Trnkovi z Křovic a jeho manželce Kateřině. Srov. LÍVA 1935, s. 172.

¹⁴ LÍVA 1937, s. 32.

¹⁵ Srov. nobilitační listina pro Václava a Jana Trnky z Křovic, 30. 1. 1629, in: NA, ČDK, kt. 501, Trnka z Křovic.

strany,¹⁶ zdá se, že skutečnost byla mírně odlišná. K defenestraci totiž došlo 23. května 1618, a kdyby se Trnka exponoval na straně katolických radikálů, můžeme předpokládat, že by již krátce po této události emigroval nebo byl vystaven perzekuci. On však místo toho v Praze zůstal, a dokonce si zde koupil dům. Zdá se, že podobně jako řada jiných váhal, a rozhodujícím okamžikem, kdy se rozhodl definitivně rozejít s povstanci, se stalo až sesazení Ferdinanda II. 19. srpna a následná volba Fridricha Falckého českým králem 26. srpna 1619. Zatímco období mezi defenestrací a smrtí krále Matyáše můžeme označovat jako „loajální rebelii“,¹⁷ kdy část elit země váhala a snažila se ponechat si otevřená zadní vrátka k případnému smíru s Habsburky, volba nového panovníka představovala zcela zásadní krok, jenž královské i městské úředníky postavil před otázku, zda porušit přísahu danou habsburskému vládci a pokračovat v kariéře, nebo zůstat dědici českého trůnu věrný a riskovat možné pronásledování.

Jan Trnka se rozhodl pro druhý krok. Nevíme přitom, zda byl v této době již katolíkem či nikoli (vzhledem k jeho setrvání v Čechách po defenestraci můžeme předpokládat, že pokud ano, tak nikoli radikálním), zásadní byla podle všeho oddanost vladaři a panovnické dynastii, stejně jako nesouhlas s politickým kurzem vzbouřených českých stavů. To ostatně potvrzoval i text nobilitační listiny z roku 1629, který jeho tehdejší jednání popisoval slovy: „*Nežli by se v čas jmenované rebelii od některých zprotivilých a nevěrných poddaných našich v předsevzalém nenáležitém snešení proti nám v službách jich, a nebo v čem jiném potřebovati dal, raději s manželkou a dětmi všelijaké příkoří, protivensví a všeliké soužení, s nemalou záhubou statečku a jmění svého vystáti musel, ano i nežli by se nám v čem zpronevěřiti chtěl, raději hrdlo své ztratiti oumyslu byl a tudy opravdové, věrné a stále poddanosti k nám (...) dokázati se vynasnažoval.*“¹⁸

Nevíme bohužel, jakou podobu perzekuce měla. Dům mu konfiskován nebyl, můžeme ale předpokládat propuštění z úřadu a šikanu ze strany stoupenců Fridricha Falckého. O to větší muselo být Trnkovo zadostiučinění po bitvě na Bílé hoře. Nejenže se do královské služby vrátil, ale místo úředníka apelačního soudu, primárně odvolací instance pro královská města, zaměnil za mnohem prestižnější úřad u desk dvorských a komorního soudu.¹⁹ Ruku v ruce s nárůstem spo-

lečenské prestiže šel i jeho vzestup majetkový. Rok po osudné porážce českých stavů, 17. listopadu 1621, koupil Jan Trnka z Křovic od apelačního rady a dvorského místosúdiho Jana Daniela Kapra z Kaprštejna, nechvalně známého coby předsedajícího soudu s účastníky českého stavovského povstání, dům č. p. 599 na Starém Městě pražském se šenkem. Zaplatil za něj plných 1400 kop grošů českých, tedy více než čtyřikrát tolik, co dal za svůj dům novoměstský.²⁰ Krátce nato se stal také staroměstským měšťanem.²¹

Vzhledem k tomu, že 1400 kop českých grošů představovalo vysokou sumu, kterou Trnka z důvodu perzekuce v době falcké vlády s největší pravděpodobností nedisponoval, můžeme uvažovat o finančním odškodnění ze strany panovníka, které mu mělo utrpěné příkoří kompenzovat. Jisté je, že si Jan po Bílé hoře nepochybně polepšil a jeho prestiž stoupala. Dne 8. ledna 1630 si dokonce mohl dovolit koupit další, ještě dražší dům (za 3000 kop grošů míšeňských)²² zvaný U Tří kos (č. p. 578) na Starém Městě pražském.²³

Ekonomická kompenzace a zisk lepšího úřadu nebyly jedinými odměnami za utrpěná příkoří. Symbolickým vrcholem Trnkova společenského vzestupu se nepochybně stala listina Ferdinanda II. z 30. ledna 1629.²⁴ Byla vydána společně pro něj a jeho staršího bratra Václava a představuje svou strukturou i vyobrazením dvou erbů mimořádný unikát.²⁵

Obsahově je rozdělena do dvou částí. V první, kterou můžeme označit za konfirmační, panovník jen potvrzuje bratrům nárok na již užívaný erb a predikát. Jde vůbec o první dokument potvrzující právo rodiny na tyto šlechtické atributy a de facto (i když nikoli de iure) uznání o generaci dříve uskutečněného erbovního strýcovství. Počet příjemců listiny také naznačuje, že další dva bratři, Matěj a Michal, již byli po smrti a nezanechali mužské potomstvo, nebo – což také není možné vyloučit – odešli z náboženských či politických důvodů do emigrace.²⁶ V této části dokumentu je také poprvé popsán erb Trnků z Křovic, jenž je totožný se znakem uděleným roku 1603 Rudolfem II. Adamu Cybickému.

Zajímavější je druhá polovina listiny určená pouze pro Jana. V ní panovník ocenil jak jeho úřednické služby, tak věrnost panovnickému domu v době stavovského povstání a povýšil Jana Trnku do šlechtického stavu.²⁷ Přestože se v listině objevuje formulace udělující mu „*stav rytířský a vladýcký*“,

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Např. KAVKA 1962, s. 96–97.

¹⁸ Cit. dle: nobilitační listina pro Václava a Jana Trnky z Křovic, 30. 1. 1629, in: NA, ČDK, kt. 501, Trnka z Křovic.

¹⁹ Tamtéž. Desky dvorské se týkaly na rozdíl od známějších desk zemských osob v lenní závislosti. Touto agendou se v právní rovině zabýval také komorní soud, jemuž navíc ale příslušely majetkové spory, otázka dodržování smluv, dědické spory, stížnosti poddaných proti vrchnosti, spory mezi šlechtou a městy atd.

²⁰ LÍVA 1935, s. 16–17. 1 kopa českých grošů odpovídala 2 kopám grošů míšeňských.

²¹ LÍVA 1937, s. 9.

²² 1 kopa míšeňských grošů se rovnala 0,5 kopě českých grošů, resp. 70 krejcarům (1 zlatému, 10 krejcarům zlatníkové měny).

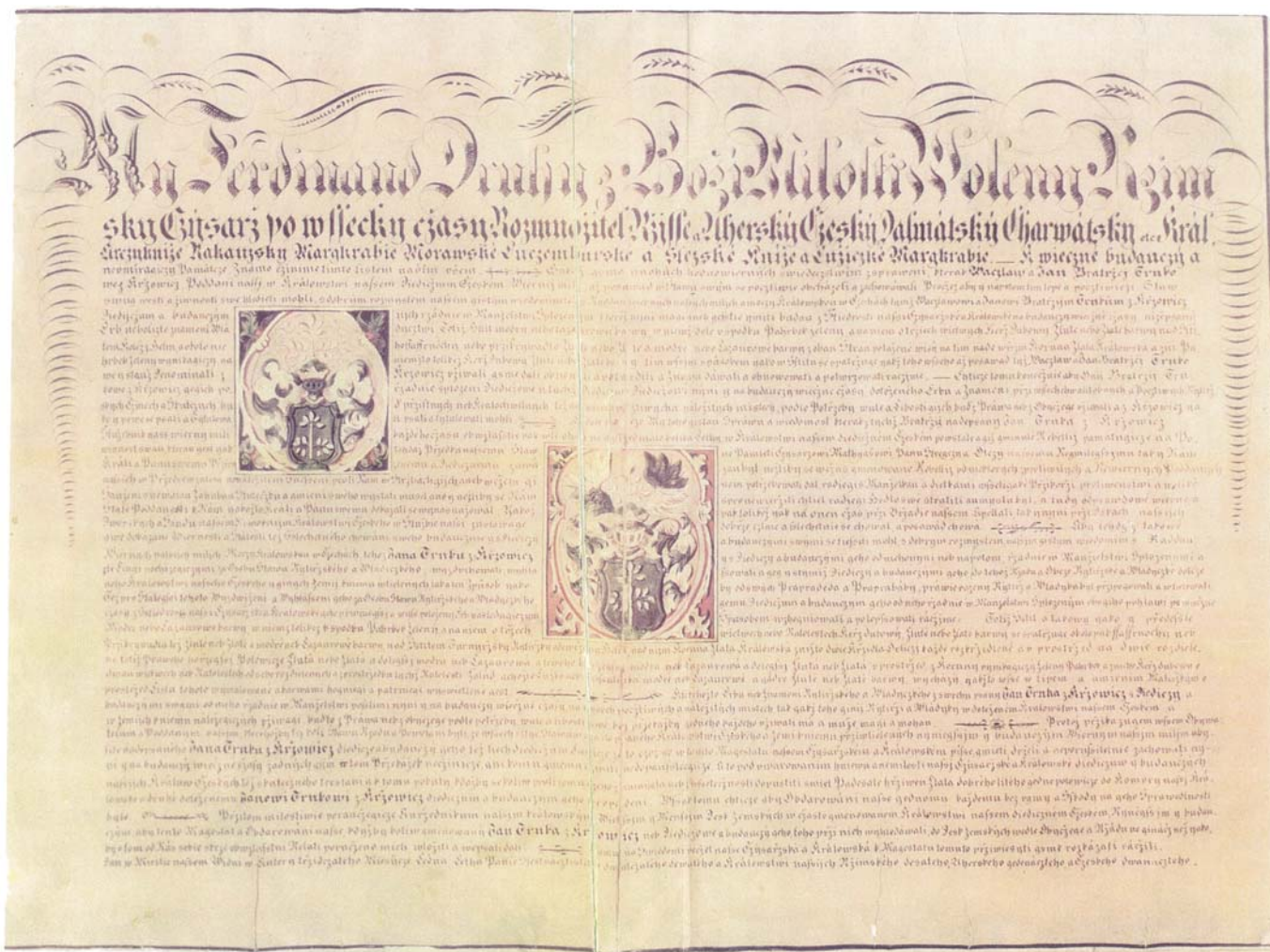
²³ LÍVA 1935, s. 14.

²⁴ Nobilitační listina pro Václava a Jana Trnky z Křovic, 30. 1. 1629, in: NA, ČDK, kt. 501, Trnka z Křovic (i pro následující).

²⁵ Opis listiny se dnes nachází v Bulharsku v držení Konstantina Čipeva, který ji zdědil po svém předkovi Karlu Adamovi Trnkovi. Ten s největší pravděpodobností pocházel od Janova syna Petra, respektive jednoho z jeho potomků, jenž se v 19. století usadil v Plzni. Zřejmě odtud odešel zmíněný Karel Adam Trnka do Bulharska, kde se usadil po vzniku tamního knížectví v roce 1878.

²⁶ Ani osud případných potomků Václava Trnky z Křovic není znám.

²⁷ Ráčíme „*Jana Trnku z Křovic i s dědici a budoucími jeho (...) z té linie pocházejícími za osobu stavu rytířského a vladýckého vyzdvihovati, vyhlašovati a již i s týmiž dědici a budoucími jeho do téhož rádu a obce rytířské a vladýcké dotčeného království našeho českého i jiných zemí k němu vtělených tak a na ten způsob, jakoby od svých prapraděda a praprabáby právě rozený rytíř a vladýka byl, připojovati a vtělovati*“ Cit. dle: tamtéž. Velmi zajímavé je přidání tří generací urozených předků (*jakoby od svých prapraděda a praprabáby právě rozený rytíř a vladýka byl*), jež není pro české poměry vůbec typické a do majestátu se dostalo coby důsledek přebírání říšských formulářů nobilitačních listin Českou dvorskou kanceláří. Zatímco v rakouských zemích měla tato formulace smysl (plnoprávným členem zdejší šlechtické obce s právem zasedat na sněmu se většinou mohly stát jen osoby se šlechtickými předky), v českých zemích šlo jen o prázdnu proklamaci, která povýšenému nezakládala nárok na další výsady. Srov. ŽUPANIČ 2016, s. 264–266.

Obř. 2. Opis erbovní a nobilitační listiny vydané pro Jana a Václava Trnky z Křovic z roku 1629 (v držení potomka rodu p. Konstantina Čiřeva, Bulharsko).

nabytý titul v podstatě odpovídá pozdějšímu prostému šlechtictví a pouze nárokoval (tedy automaticky nepřiznával) členství v rytířském stavu. Při této příležitosti mu byl také polepšen znak: *Štít zůstal nezměněn. Na štítě spočívá korunovaná turnajská přilba s modro-zlatými příkrývadly. Klenotem jsou dvě rozevřená křídla, pravé dělené zlato-modře, levé opačně, mezi nimi je zelený pahorek, z něhož vyrůstá zlatá dubová ratolest se dvěma odvrácenými listy a žaludem s modrou číškou a zlatým oříškem.*²⁸

Zajímavá je otázka, proč ke vzniku tak složitě konstruované listiny vůbec došlo. V 18. a 19. století by kancelář nepochybně požadovala vydání dvou majestátní, ze kterých by každý zlistňoval jeden právní akt (potvrzení erbu a predikátu, povýšení do šlechtického stavu). Důvod by byl s největší

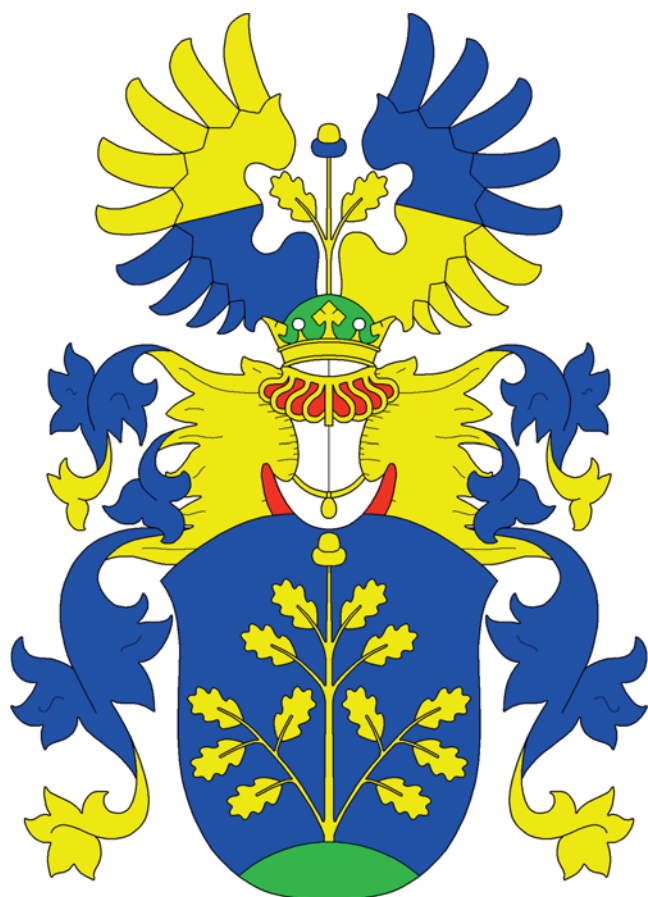
pravděpodobností ale hlavně fiskální, protože by mohla požadovat dvě taxy za dva dokumenty. V 17. století, kdy nebyl právní vývoj nobilitačního procesu ještě završen, vydání takového dokumentu zřejmě nepředstavovalo větší problém.

Podle listiny byl Jan Trnka z Křovic sice rytířem, nikdy však nepožádal o přijetí mezi rytíře a udělení inkolátu. Zůstal tak příslušníkem měšťanského stavu, byť s právem na predikát a erb. Po celý život byl totiž spjat s městským prostředím, venkovské statky nevlastnil a jeho hlavní příjem plynul z příjmů ze svěřených úřadů. Později byl Jan Trnka z Křovic odměněn ještě titulem královského rady, čímž jeho vzestup vyvrcholil. Zemřel roku 1639 a pohřben byl v novoměstském chrámu Panny Marie na Slovanech.²⁹ Jeho žena Kateřina rozená Kutnauerová³⁰ manžela přežila o řadu let a zemřela před

²⁸ Nobilitační listina pro Václava a Jana Trnky z Křovic, 30. 1. 1629, in: NA, ČDK, kt. 501, Trnka z Křovic.

²⁹ Poznámka v listině pro Jana Viléma Trnku z Křovic, 28. 6. 1656, NA, ČDK, kt. 680, Trnka z Křovic.

³⁰ Není vyloučeno, že pocházela ze staroměstského rodu Kuttbauerů ze Sonnenštejna. Jeho nejznámější člen, Jan (1581–1621), byl roku 1621 popraven na Staroměstském náměstí. Erb a predikát rodina získala také erbovním strýčovstvím: staroměstští měšťané bratři Jan a Pavel Kuttbauerové, a klatovský měšťan Jiří Kameník byli přijati k erb a přídomku Šimona a Samuela bratří Simonidů-Sušických a Davida Sontaga ze Sonnenštejna, což jim Rudolf II. potvrdil listinou danou v Praze 20. srpna 1609 (FIALA 1994, s. 26, MAŠEK 2008, s. 520). Informace, že ženou Jana Trnky z Křovic byla Kateřina z Kaprštejna, vdova po výše zmíněném dvorském místosudím Janu Danielu Kaprovi z Kaprštejna (†1626), je s největší pravděpodobností omylem. Vdova po Kaprovi totiž byla z důvodu podílu na vraždě manžela spolu se svým milencem Adamem Zapským ze Zap roku 1626 popravena. Určitý stupeň příbuzenství Trnků s Kapry ale vyloučit nelze. Srov. PLESKOT 2012, s. 135–136.

Obr. 3. Polepšený erb udělený Ferdinandem II. 30. ledna 1629 Janu Trnkovi z Křovic při povýšení do šlechtického stavu. Kresba: Michal Fiala.

rokem 1653.³¹ V manželství se narodily nejméně dvě děti, synové Jan Vilém, který založil pražskou linii Trnků, a Petr, od něhož pocházela větev tábořská.

Zatímco o Petru Trnkovi není známo skoro nic, Jan Vilém se stal známou a respektovanou osobností. Následoval otcova příkladu, vstoupil do královských služeb a zřejmě roku 1642 byl jmenován komorníkem při zemských deskách.³² Snad někdy v této době se také oženil a měl potomky, protože když Švédové roku 1648 nečekaně obsadili Malou Stranu a Hrad a oblehli zbývající pražská města, Trnka „opustí manželku

Obr. 4. Pečeť Jana Viléma Trnky z Křovic z roku 1665. Archiv hlavního města Prahy, PPL IV – 8099.

a dítky i všecko jmění své“ se zapojil do obrany české metropole. Jako řada jiných královských úředníků vstoupil do řad tzv. svobodné setniny, v jejímž čele stál coby hejtman Jan Antonín Losy z Losinthallu, deputovaný úředník výběru vinného a pivního tácu a solné daně v Čechách, a jako poručík Václav Jezberovský z Olivé Hory, tehdy místopisář Království českého.³³ Trnka byl dobrovolníkem a na vlastní náklady si nejen obstaral zbraně a zbroj, ale za službu nepobíral ani žold.³⁴ V setnině působil jako řadový mušketýr a zúčastnil se všech jejích bojových akcí: „*bud' při vartách, postách, šturmích, minách, tak i výpadáním podle jiných z města na nepřítel s vynasazením hrdla svého ve vší poslušnosti, věrnosti, hrdinství a zmužilosti vše podstoupiti se neostechal*“.³⁵ Utrpěl také vážné zranění způsobené výbuchem zápalného granátu.

Uhájení hlavního města Českého království mělo mimořádný strategický význam, a proto panovník odměnami pro statečné obránce nešetřil. Pád Prahy by totiž znamenal ovládnutí Čech Švédy a otevření cesty k další nepřátelské ofenzívě na jižní Moravu a do Rakous. Ferdinand III. proto nejen potvrdil a rozšířil výsady Starého a Nového Města pražského a polepšil jim znaky, ale také umožnil radním obou měst požádat o povýšení do šlechtického stavu či polepšení erbu.³⁶

³¹ V Berní rule 1653/54 jsou coby vlastníci výše zmíněného novoměstského domu č. p. 173 uváděni sirotci po služebníkovi při apelacích Janu Trnkovi z Křovic a jeho manželce Kateřině. LÍVA 1935, s. 172.

³² V listině z roku 1656 je uvedeno: „*při deskách zemských v Krá[lovství] našem dědičném če[ském] již na čtrnáctý rok za komorníka zůstává.*“ Cit. dle: Poznámka v listině pro Jana Viléma Trnku z Křovic, 28. 6. 1656, NA, ČDK, kt. 680, Trnka z Křovic.

³³ Losy byl bezprostředně po skončení obléhání (12. 12. 1648) povýšen do českého a říšského panského stavu a 14. 8. 1655 do stavu, Jezberovský pak 19. 10. 1652 do českého starého rytířského stavu. ŽUPANIČ – FIALA 2001, s. 20 a 34; Županič, Losy z Losinthallu, [online]; týž, Jezberovský z Olivé Hory (Oliuenbergu) [online].

³⁴ „*Jan Vilím Trnka ihned při počátku takového nepřátelského vpádu s náležitou zbrojí svou praesentiroval (...) a při též occasi stále, dnem i nocí na svou vlastní spesu živ jsa...*“ Cit. dle: tamtéž.

³⁵ Cit. dle: tamtéž.

³⁶ Stejná výsada byla přiznána i členům tzv. studentské legie a nobilitována byla i řada důstojníků městských setnin. Podrobně (i se jmennými seznamy) ŽUPANIČ 2016. Také (i s registry listin) ŽUPANIČ – FIALA 2001.

O polepšení znaku ale Jan Vilém Trnka z Křovic zájem neměl. Od takových úvah ho mohla odradit nejen vysoká kancelářská taxa, která činila nejméně 76 zlatých, ale také fakt, že znak byl rodině polepšen již v předchozí generaci.³⁷ O odměnu ale nepřišel. Majestátem z 28. června 1656 mu totiž Ferdinand III. udělil nejen vysoce prestižní titul královského rady, který získal již jeho otec, ale také mimořádné privilegium v podobě osvobození od všech městských úřadů a povinností s výjimkou těch, pro které by se sám rozhodl: „*Nic méně aby dotčený Jan Vilím Trnka z Křovic (...) od všelijakých osobních jakýchkoliv ouřadův a povinností městských docela osvobodovati a tomu chtíti ráčíme, aby on často psaný Jan Vilím Trnka z Křovic, služebník náš, na žádný ouřad městský dosazován ani k vysokým povinnostem městským krom své dobré a vlastní vůle nijakž potahován a k sobě přijímati nižádným způsobem povinnen nebyl.*“³⁸

Dokumenty z roku 1656 jsou zajímavé také v jiné rovině: vymezují totiž Trnkovo místo v tehdejší stavovské společnosti. Vzhledem k tomu, že byl osvobozen od městských úřadů, je jisté, že navzdory svému šlechtickému titulu nepatřil mezi urozené osoby. To ostatně potvrzoval i list Ferdinanda III. vydaný také 28. června 1656 a určený pro české místodržící. V něm je totiž Trnka titulován jako „*poctivý*“, což byl predikát určený výlučně pro měšťany. Pokud by Jan Vilém náležel mezi příslušníky rytířského stavu, byl by nepochybně titulován adjektivem „*urozený*“, resp. „*urozený a statečný*“.³⁹

Je vysoce pravděpodobné, že ani Jan Vilém Trnka neměl o posun do kategorie rytířů zájem. Ekonomická situace zámožných měšťanů byla totiž mnohdy výrazně lepší než drobných rytířů, jejichž nevelké statky mohly jen těžko konkurovat latifundiím příslušníků panského stavu. Navíc již v předbělohorské době směli měšťané pražských měst deskové statky nabývat bez toho, aby se stali příslušníky rytířského stavu a rezignovali na výkon měšťanských povolání. Život svázaný s městem pro ně tak mohl být ekonomicky mnohem zajímavější. Jedinou nevýhodou teoreticky představovala komplikovaná právní rovina: jako měšťané (byť se šlechtickým titulem a predikátem) nadále podléhali městským soudům, zatímco jejich (případně) statky soudu zemskému. Nemohli také samostatně zasedat na zemském sněmu, ale museli se spokojit s korporátním hlasem královských měst. To však Trnku zřejmě příliš netrápilo. Tolik peněz, aby si mohl koupit vlastní panství, zřejmě neměl a příjmy z úřadu a pravděpodobně i z pronájmů jím vlastněných nemovitostí pro něj s největší pravděpodobností byly více než dostatečnou náhradou.

Obr. 5. Bývalý dům U Trnků (dnes U Dvou koček) na Uhelném trhu (Staré Město pražské).

Po skončení třicetileté války Jan Vilém nadále působil v úřadě desk zemských a rozšiřoval svůj majetek. Dne 17. června 1650 tak za 700 zlatých koupil na Starém Městě pražském tzv. Ryplovský dům č. p. 512 se šenkem vína, který před Bílou horou patřil známému dr. Leanderovi Ruppelovi (Ryplovi) z Ruppachu, radovi několika německých knížat a poradci stavovského direktoria, který byl 21. června 1621 popraven na Staroměstském náměstí. Zřejmě nejznámější nemovitostí, kterou Jan Vilém získal někdy po roce 1658, byl dům se šenkem č. p. 337 na Starém Městě pražském na Uhelném trhu (dnes zvaný U Dvou koček). Protože byla nemovitost ve špatném stavu, radikálně ji přestavěl a od té doby nesla jméno U Trnků.⁴⁰ S držbou domu měl ale Jan Vilém jisté potíže. Stavební úpravy sousedního tzv. Platejzovského domu (dnes Platýz) prováděné jeho majitelem Janem Norbertem hrabětem ze Šternberka totiž Trnkův dům poškozovaly takovou měrou, že proti tomu protestovala i rada Starého Města pražského.⁴¹ Trnka neváhal investovat i mimo město a 1. března 1662 koupil od úředníků záduší kostela Panny Marie na louži pozemek v Sedlci u Prahy, kde zřídil vinici.⁴²

Jan Vilém Trnka z Křovic se oženil s Evou Kateřinou Jeronisovou z Libušína⁴³ se kterou měl nejméně čtyři děti:

³⁷ Podle taxovního řádu Ferdinanda III. pro českou dvorskou kancelář z roku 1647 činil poplatek za udělení nejnižšího šlechtického stupně (*gemeine Nobilitation*) 150 zlatých, k čemuž bylo nutné přičíst kancelářské poplatky (*Canzejijura*) ve výši 15 zlatých a 61 zlatých za diplom a intimace – celkem tedy 226 zlatých. Při odpuštění nobilitační taxy (což by byl zřejmě i Trnkův případ) se konečná suma snížila na 76 zlatých, ale to také nebyla zanedbatelná částka. Např. představovala desetinu hodnoty Ryplovského domu, který Trnka získal roku 1650. K taxám viz BRŇOVJÁK 2015, s. 143. K finančním aspektům nobilitací též níže.

³⁸ Cit. dle: Listina Ferdinanda III. pro Jana Viléma Trnku z Křovic, 28. 6. 1656, NA, ČDK, kt. 680, Trnka z Křovic.

³⁹ Cit. dle: Listina Ferdinanda III. pro české místodržící, 28. 6. 1656, NA, ČDK, kt. 680, Trnka z Křovic. K této otázce též BRŇOVJÁK 2015, s. 62.

⁴⁰ LÍVA 1935, s. 45. Dům U Trnků roku 1678 vyhořel a následně byl přestavěn do vrcholně barokní podoby. Jméno U Dvou koček nese od počátku 20. století.

⁴¹ Výnos z 8. 5. 1674, kterým rada Starého Města pražského žádá Jana Norberta hraběte ze Šternberka, aby přestal se stavební úpravou Platejzovského domu, která se provádí na škodu Jana Viléma Trnky z Křovic. AMP PPL I – 279/24.

⁴² AMP PPL IV – 4577a.

⁴³ Šlo o starou erbovníckou rodinu, která získala znak pravděpodobně z říšské kanceláře za vlády Ferdinanda I. (podle A. Sedláčka, který ale uvádí jejich jméno v pravopisu dle staročeské podoby „Geronis“). 12. 10. 1596 jim byl (také z říšské kanceláře) erb polepšen a zároveň udělen predikát „von Libuschin“. ŌStA, AVA, Adelsarchiv (Reichskanzlei), Brüder Adam, Tobias und Georg, und ihr Vetter Adam Geronis, Bestätigung und Besserung ihres Wappens, Prädikat, „von Libuschin“ 1596; SEDLÁČEK 1925, s. 415; FIALA 1994, s. 18; MAŠEK 2008, s. 421.

dcery Dorotu Annu, provdanou za Jana Methudia Hradištského, Barboru Kateřinu, manželku Fridricha Václava Svobody, a Alenu (Helenu), později ženu Bartoloměje Mráze,⁴⁴ a syna Václava, který však byl v době otcevy smrti zřejmě nezletilý.⁴⁵ Jan Vilém Trnka z Křovic zemřel ve druhé polovině roku 1674.⁴⁶ Podle Augusta Sedláčka i současného předního odborníka v oboru šlechtické genealogie Petra Maška se jeho potomci v Praze připomínají v letech 1786 a 1788, rozhodně však bez predikátu.⁴⁷

Zatímco nejvýznamnější osobností pražské linie Trnků byl Jan Vilém a jeho potomci se z obecného povědomí postupně vytratili, u druhé větve rodu byla situace jiná. O počátcích této linie sice nevíme téměř nic, zato se v jejich řadách o sto let později objevuje osobnost evropského formátu: lékař a profesor anatomie Václav Trnka z Křovic (1739–1791). Jak již bylo řečeno, jihočeskou větev rodu založil druhý, snad mladší Janův (†1639) syn, Petr. Zdá se, že zatímco pražské majetky zdědil jeho starší bratr Jan Vilém, jemu připadl dům v Táboře, který jeho matka Kateřina Kutnauerová koupila roku 1626 a ještě před manželovou smrtí, v roce 1638, nechala na Petra přepsat.⁴⁸ Rod Trnků z Křovic se v Táboře během druhé poloviny 17. století rozdělil do několika větví a jeho genealogie je nejasná. Jisté je pouze to, že stejně jako velká část erbovnických, respektive šlechtických rodů usazených ve městech, přestal během druhé poloviny 17. století užívat šlechtický přídomek.

Tento fenomén rezignace městských elit na šlechtické atributy nebyl ještě jednoznačně objasněn. V celé záležitosti zřejmě sehrálo roli hned několik faktorů. Kromě často zmiňovaného tlaku měšťanského (nešlechtického, resp. neerbovnického) okolí, ze kterého se tyto osoby svým predikátem vyčleňovaly, to byl nepochybně i jejich životní standard, který vůbec neodpovídal nárokům kladeným na urozené osoby. Důležité však bylo i to, že zlatá doba erbovnických měšťanů (respektive erbovníků, protože část těchto osob neměla s městy nic společného) skončila s třicetiletou válkou. Otázka je proč.

V tomto ohledu narážíme na absenci důležitých archivních dokumentů, zejména staršího taxačního řádu, které se dochovaly až z roku 1647.⁴⁹ Podle tohoto dokumentu činil

poplatek za nejnižší šlechtický stupeň (prosté šlechtictví, vladýcký stav), jenž byl v podstatě rovný původnímu erbovnickému, 150 zlatých, ke kterým ale bylo nutné připočíst 15 zlatých na kancelářské poplatky a 61 zlatých za majestát a intimace (celkem 226 zlatých). V tehdejší době šlo o malé jmění. Podle odhadu české komory vynášelo roku 1702 panství Karlštejn ročně přibližně 5000 zlatých a jeden z nejmýnosnějších církevních statků, Žďár nad Sázavou, 12 780 zlatých.⁵⁰ To však byly sumy, se kterými většina tehdejší populace ani zdaleka nedisponovala. Malý rytířský dvůr Chrást u Kostelce nad Černými lesy o rozloze cca 69 hektarů na počátku 18. století přinášel svému majiteli ročně přibližně 310 zlatých a majitel nedalekých (výnosnějších a větších) Bylan (103 hektarů) mohl roku 1670 počítat s 560 zlatými.⁵¹ To znamenalo, že pro „průměrného“ příslušníka vyššího středního stavu představovala taxa za erb a přídomek nejpozději od poloviny 17. století velkou část čistého ročního příjmu a tak vysokou částku byl připraven zřejmě obětovat málokdo.

Nedlouho po bitvě na Bílé hoře navíc došlo ke zrušení erbovního strýcovství, které dosud představovalo relativně málo nákladný způsob nabytí šlechtických atributů, a v souvislosti s hlubokými změnami stavovských korporací začalo předbělohorské udílení erbu a predikátu rychle vytlačovat povyšování do nejnižšího šlechtického stavu, přičemž další stavovský vzestup se vázal na nabytí (také zplopltněné) inkolátu.⁵² Oproti předbělohorské éře tak můžeme předpokládat výrazné zvýšení tax za udílení znaku a přídomku (šlechtictví), které následně vedlo k poklesu poptávky. V nových poměrech se zkrátka nabytí znaku a přídomku (nyní spojené obvykle rovnou s povýšením do šlechtického stavu) stalo pro obyvatele měst zbytečným luxusem.

Zmíněný Václav (1739–1791) se narodil tábořskému měšťanovi Václavu Trnkovi (z Křovic), který (či snad spíše jeho stejnojmenný otec) zastával na konci 17. století úřad purkrabího na panství hrabat Vrtbů v Neznašově.⁵³ S manželkou Monikou měl dva syny jménem Václav Karel, protože první z dětí zemřelo roku 1738 ve třech měsících.⁵⁴ Zajímavé přitom je, že jejich otec (Václav starší) v matrikách nikdy není uváděn s predikátem (pouze jako „*měšťan tábořský*“) a na jeho vyšší společenskou pozici odkazují jen jména kmostrů, radních města Tábora.⁵⁵ Pozdější známý lékař tedy začal užívat predikát z vlastní vůle teprve až po odchodu z rodného města a nikdy si jej nenechal nově potvrdit.

⁴⁴ Dcery jsou zmíněny v řadě dokumentů uložených v Archivu hlavního města Prahy: AMP PPL IV – 10260, AMP, PPL IV – 8248, AMP, PPL IV – 17523b, AMP PPL IV – 4577a, b, c.

⁴⁵ V žádné z listin této doby není připomínán.

⁴⁶ 8. 5. 1674 zasahuje rada Starého Města pražského v jeho prospěch ve sporu s hrabětem Šternberkem (viz výše), ale již 18. 12. 1674 dědicové po Janu Vilému Trnkovi z Skřovic žádají purkmistra a radu Starého Města pražského, aby zapsali vinici v Sedlici dceři Jana Viléma Aleně Mrázové. AMP, PPL I – 279/24, AMP PPL IV – 4577a, b, c.

⁴⁷ SEDLÁČEK 1906, s. 777; MAŠEK 2010, s. 375.

⁴⁸ SEDLÁČEK 1906, s. 777.

⁴⁹ Taxační řád Ferdinanda III. pro českou dvorskou kancelář z roku 1647. Přetištěn in: BRŇOVJÁK 2015, s. 143. Tato částka zůstala v podstatě nezměněna ještě roku 1721.

⁵⁰ VLNAS 1993, s. 121–122.

⁵¹ MRVÍK 2011, s. 36–42.

⁵² Poslední dosud známé udělení erbu a predikátu (nikoli šlechtictví) představuje majestát Leopolda I. 10. 9. 1670. Ten již 5. 9. 1670 legitimoval úředníka hejtmanství kouřimského kraje Františka Jindřicha Střelovce (před 1648–1707), nemanželského syna rytíře Viléma Střely z Rokyc a Anny Marie Stočkové z Freudenberka, a následně mu touto listinou udělil erb predikát Strzelowetz von Stržela. FIALA – ŽUPANIČ, Střelovec ze Střely [online].

⁵³ MAŠEK 2010, s. 375.

⁵⁴ ROZSÍVALOVÁ 1997, s. 75–80.

⁵⁵ Jak v případě narození budoucího lékaře Václava Karla Trnky 18. 10. 1739, tak jeho stejnojmenného bratra, jenž se narodil 28. 9. 1738, ale zemřel již 28. 12. téhož roku. Srov. SOA Třeboň, Sběrka matrik jihočeského kraje, Tábor, kniha 3 (NOZ 1720–1742), ff. 418 a 436.

Bohužel podrobnosti o prvních letech života dr. Václava Trnky z Křovic nejsou známy. Zdá se, že jeho kariéra nebyla snadná ani přímá. Není vyloučeno, že studoval v Praze, ale doktorát lékařství obhájil až roku 1770 na univerzitě ve Vídni, kde již ve druhé polovině 60. let působil jako sekundář ve vojenské nemocnici. Nepochybně žil v císařské metropoli několik let a osvědčil nemalé schopnosti, protože jej důvěrník Marie Terezie, slavný lékař a osvícenec Gerhard van Swieten (1700–1772) doporučil na místo profesora anatomie na nové lékařské fakultě univerzity v Trnavě, kterou panovnice zřídila v listopadu 1769. Trnka místo přijal v říjnu 1770, krátce předtím, než fakulta zahájila svou činnost. Poté, co trnavská univerzita z královského nařízení přesídlila do Budína, odešel spolu s ní a v Budíně také roku 1791 zemřel. Většina jeho prací byla ovšem publikována ve Vídni, a přestože jde často o kompilační práce, zajistily mu stále místo v panteonu předních lékařů habsburské monarchie 18. století.⁵⁶

Václav Trnka z Křovic byl nepochybně nejznámějším – ale shodou okolností také jediným – příslušníkem tábořské linie Trnků z Křovic, který prokazatelně v 18. století užíval šlechtický predikát. Přestože (jak již bylo řečeno) se ve městě rod značně rozvětvil (August Sedláček nepochyboval, že zde jeho členové žili ještě počátkem 20. století), nedosáhl žádný jeho člen podobné pozice a žádný také v posledních dekádách monarchie nevyužil možnosti dané dekretem dvorské kanceláře z 12. října 1840, podle kterého mohly všechny osoby pocházející ze starých šlechtických rodin, jimž chudoba či jiné příčiny dosud neumožňovaly užívat svého stavu, požádat o obnovení titulu (renobilitaci).⁵⁷

Prameny:

Archiv hlavního města Prahy (AMP)

Papírové a pergamenové listiny I. (PPL I)

Papírové a pergamenové listiny IV. (PPL IV)

Národní archiv (NA)

Salbuchy (Sal)

Česká dvorská kancelář (ČDK)

Österreichisches Staatsarchiv (ÖStA)

Allgemeines Verwaltungssarchiv (AVA)

Adelsarchiv (Reichskanzlei)

Státní oblastní archiv v Praze (SOA Praha)

Matriky, M 26-4/1, římsko-katolická farnost Miličín, matriky narozených 1651–1660

Státní oblastní archiv v Třeboni (SOA Třeboň)

Velkostatek Mladá Vožice

Sbírka matrik jihočeského kraje

Literatura:

BRŇOVJÁK 2015: BRŇOVJÁK, Jiří. *Šlechticem z moci úřední. Udělování šlechtických titulů v českých zemích 1705–1780*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2015.

FIALA 1993: FIALA, Michal. *Tři studie k české renesanční heraldice (Znaky měšťanů Starého Města pražského v letech*

1526–1618 ve světle Salbuchů). In: *Heraldická ročenka* 1993. Praha: Heraldická společnost v Praze, 1993, s. 3–32.

FIALA 1994: FIALA, Michal. *Tři studie k české renesanční heraldice (Znaky měšťanů Starého Města pražského v letech 1526–1618 ve světle Salbuchů)*. In: *Heraldická ročenka* 1994. Praha: Heraldická společnost v Praze, 1994, s. 3–87.

KAVKA 1962: KAVKA, František. *Bílá hora a české dějiny*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1962.

KLECANDA 1928: KLECANDA, Vladimír. *Přijímání do rytířského stavu v zemích českých a rakouských na počátku novověku. Příspěvek k dějinám nižší šlechty*. *Časopis archivní školy* 6, Praha 1928.

LÍVA 1937: LÍVA, Václav. *Seznamy pražských novoměstánů za léta 1618–1653*. In: *Zvláštní otisk Časopisu rodopisné společnosti československé v Praze*. VII–VIII, 1935–36. Praha 1937.

LÍVA 1935: LÍVA, Václav. *Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku*. In: VOJTÍŠEK, Václav (ed.). *Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl IX*. Praha: Obec hlavního města Prahy, 1935.

MAŠEK 2008: MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I. A–M*. Praha: Argo, 2008.

MAŠEK 2010: MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl II. N–Ž*. Praha: Argo, 2010.

MRVÍK 2011: MRVÍK, Vladimír Jakub. „Na mlejně v Květnici nouzi a psotu trpíc“ – příspěvek k pauperizaci nižší české šlechty v raném novověku. *Heraldika a genealogie: zpravodaj České heraldické a genealogické společnosti* 44, 2011, č. 1–4, s. 3–56.

PLESKOT 2012: PLESKOT, Jaroslav. *Úloha apelačního soudu v letech 1548 až 1783*. Praha 2012. Disertační práce, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta.

ROZSÍVALOVÁ 1997: ROZSÍVALOVÁ, Eva. Václav Trnka z Křovic, profesor na lékařské fakultě v Trnavě, Budíně a Pešti. *Dějiny věd a techniky* 30, 1997, č. 2, s. 75–80.

SEDLÁČEK 1925: SEDLÁČEK, August (ed.). *Českomoravská heraldika. II. Část zvláštní*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1925.

SEDLÁČEK 1995: SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království Českého. Díl IV. Vysočina tábořská*. Praha: Argo, 1995.

SEDLÁČEK 1906: SEDLÁČEK, August. Trnka z Křovic., In: *Ottův slovník naučný. Díl XXV. T–Tzschirner*. Praha: J. Otto, 1906.

STARÝ 2017: STARÝ, Marek. *Udělování českého občanského práva (inkolátu) v době předbělohorské*. Praha 2017. Habilitační práce. Univerzita Karlova. Právnická fakulta.

VLNAS 1993: VLNAS, Vít. *Jan Nepomucký: česká legenda*. Praha: Mladá fronta, 1993.

ŽUPANIČ – FIALA – KOBLASA 2014: ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal – KOBLASA, Pavel. *Šlechtický archiv c. k. ministerstva vnitra: erbovní listiny Národního archivu, Státního oblastního archivu v Praze, Archivu hlavního města*

⁵⁶ SEDLÁČEK 1906, s. 777; ROZSÍVALOVÁ 1997, s. 76–80.

⁵⁷ ŽUPANIČ – FIALA – KOBLASA 2014, s. 52 an.; ŽUPANIČ 2006, s. 115–116.

Prahy (dodatky), Archivu Národního muzea (dodatky). Praha: Agentura Pankrác, 2014.

ŽUPANIČ – FIALA 2001: ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. *Praha 1648: Nobilitační privilegia pro obránce pražských měst roku 1648*. Praha: VR ateliér, 2001.

ŽUPANIČ 2006: ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta Rakouského císařství*. Praha: Agentura Pankrác, 2006.

ŽUPANIČ 2016: ŽUPANIČ, Jan. Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století. *Sborník archivních prací* 66, 2016, č. 2, s. 259–325.

Elektronické zdroje:

Fiala, Michal – Županič, Jan: Střelovec ze Střely [online]. [Cit. 19. 4. 2018]. Dostupné z:

<http://www.novanobilitas.eu/rod/strelovec-ze-strely>

Županič, Jan: Jezberovský z Olivé Hory (Oliuenbergu) [online]. [Cit. 23. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.novanobilitas.eu/rod/jezberovsky-z-olive-hory-olivenbergu>

Županič, Jan: Losy z Losinthalu, [online]. [Cit. 23. 4. 2018]. Dostupné z:

<http://www.novanobilitas.eu/rod/losy-z-losinthalu>

prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.

Ústav světových dějin

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta

nám. Jana Palacha 2

116 38 Praha 1